

ЦИЉЕВИ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА

17 ЦИЉЕВА И 169 ПОТЦИЉЕВА

**SUSTAINABLE
DEVELOPMENT
GOALS**

Циљеви одрживог развоја¹

Циљ 1. Окончати сиромаштво свуда и у свим облицима

СВИЈЕТ БЕЗ СИРОМАШТВА²

- 1.1 До краја 2030. свуда и за све људе искоријенити екстремно сиромаштво (екстремно сиромашни су људи који живе са мање од 1,25 долара на дан).
- 1.2 До краја 2030. најмање за половину смањити број мушкараца, жена и дјеце свих узраста који живе у било ком облику сиромаштва (према дефиницији држава чланица).
- 1.3 Примјенити одговарајуће системе социјалне заштите у државама чланицама и мјере за све, укључујући најугроженије, и до краја 2030. постићи довољно велики обухват сиромашних и рањивих.
- 1.4 До краја 2030. осигурати да сви мушкарци и жене, а посебно сиромашни и рањиви, имају једнака права на економске ресурсе, као и приступ основним услугама, власништву и управљању земљиштем, односно другим облицима имовине, насљедству, природним богатствима, одговарајућим новим технологијама и финансијским услугама, укључујући микрофинансирање.
- 1.5 До краја 2030. изградити систем који ће повећати отпорност сиромашних и оних у рањивим ситуацијама те смањити њихову изложеност и рањивост од екстремних климатских догађаја, као и других економских, друштвених и/или еколошких катастрофа.
- 1.a Осигурати значајну мобилизацију ресурса из различитих извора, између осталог и кроз повећану развојну сарадњу, како би се обезбиједила адекватна и предвидљива средства за земље у развоју, посебно за оне најнеразвијеније, у смислу реализације програма и политика за окончање свих облика сиромаштва.
- 1.b Креирати јасне оквире политика у државама чланицама, на регионалном и на међународном нивоу, засноване на развојним стратегијама које промовишу борбу против сиромаштва и родну осјетљивост, како би се подржало убрзано инвестирање у акције на искорјењивању сиромаштва.

¹ <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

² <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg1>

Циљ 2. Окончати глад, постићи безбједност хране и побољшану исхрану и промовисати одрживу пољопривреду

СВИЈЕТ БЕЗ ГЛАДИ³

- 2.1 До краја 2030. године окончати глад и осигурати да свим људима, а посебно сиромашнима и лицима у осјетљивим околностима, укључујући одојчад, током цијеле године буде доступна безбједна и хранљива храна у довољним количинама.
- 2.2 До краја 2030. године окончати све облике неухрањености, уз постизање (до краја 2025. године) међународно договорених циљева који се односе на заостајање у тјелесном развоју код дјеце млађе од 5 година, и усмјерити пажњу на нутритивне потребе адолесценткиња, трудница и дојиља те старијих лица.
- 2.3 До краја 2030. године удвостручити пољопривредну продуктивност и приходе малих произвођача хране, а посебно жена, старосједилачког становништва, породичних пољопривредних произвођача, сточара и рибара, између осталог и преко безбједног и једнаког приступа земљишту, других производних ресурса и инпута, знања, финансијских услуга, тржишта и могућности за остваривање додатне вриједности, односно за запошљавање ван пољопривреде.
- 2.4 До краја 2030. године обезбиједити одрживе системе за производњу хране и примијенити флексибилне пољопривредне праксе за повећање продуктивности и производње, које помажу у одржавању екосистема, које јачају капацитет за прилагођавање климатским промјенама, екстремним временским условима, сушама, поплавама и осталим елементарним непогодама, односно које прогресивно побољшавају квалитет земљишта и тла.
- 2.5 До краја 2020. године одржавати генетску разноликост сјемена, култивисаних биљака и узгајаних и домаћих животиња, односно њихових сродних дивљих врста, између осталог и преко правилно вођених и разноврсних банака сјемена и биљака на нивоу држава чланица, на регионалном и на међународном нивоу, и обезбиједити приступ бенефитима, односно правично и равноправно дијељење бенефита који проистичу из коришћења генетских ресурса и са њима повезаних традиционалних облика знања, а према међународном договору.
- 2.а Повећати инвестирање, између осталог и преко унапређивања међународне сарадње, у сеоску инфраструктуру, пољопривредна истраживања и савјетодавне услуге, развој технологије и банака биљног и сточног генетског материјала како би се унаприједили пољопривредни производни капацитети у земљама у развоју, а посебно у најнеразвијенијим земљама.

³ <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg2>

- 2.b Исправити и спријечити трговинска ограничења и деформације на пољопривредним тржиштима у свијету, између осталог и преко истовременог елиминисања свих врста извозних субвенција у пољопривреди и свих извозних мјера са еквивалентним ефектом, у складу са задужењима из „Развојне агенде из Дохе“⁴.
- 2.c Усвојити мјере које ће обезбиједити одговарајуће функционисање тржишта хране и њихових робних деривата те олакшати благовремени приступ информацијама о тржиштима, између осталог и о резервама хране како би се помогло да се ограничи екстремна нестабилност цијена хране.

Циљ 3. Обезбиједити здрав живот и промовисати благостање за људе свих генерација

ЗДРАВЉЕ И БЛАГОСТАЊЕ⁵

- 3.1 До краја 2030. године смањити глобалну стопу смртности код мајки на мање од 70 на 100.000 живорођених.
- 3.2 До краја 2030. године окончати смртне случајеве који се могу спријечити код новорођенчади и дјеце млађе од 5 година.
- 3.3 До краја 2030. године окончати епидемије AIDS-а, туберкулозе, маларије и занемарених тропских болести и наставити борбу против хепатитиса, болести које се преносе водом и осталих заразних болести.
- 3.4 До краја 2030. године смањити за једну трећину број пријевремених смртних случајева од незаразних болести кроз превенцију и лијечење и промовисати ментално здравље и благостање.
- 3.5 Појачати превенцију злоупотребе супстанци и лијечење посљедица такве злоупотребе, што обухвата и злоупотребу опојних дрога и штетну употребу алкохола.
- 3.6 До краја 2020. године на глобалном нивоу преполовити број смртних случајева и повреда до којих долази у саобраћајним несрећама.
- 3.7 До краја 2030. године обезбиједити универзални приступ услугама које се односе на полну и репродуктивну здравствену заштиту (између осталог и услугама за планирање породице, информисање и образовање), као и интегрисање питања репродуктивног здравља у стратегије и програме које постоје у државама чланицама
- 3.8 Постићи универзални обухват здравственом заштитом, укључујући заштиту од финансијског ризика, доступност квалитетних основних услуга из области здравствене заштите и

⁴ https://www.wto.org/english/tratop_e/dda_e/dda_e.htm

⁵ <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg3>

доступност безбједних, дјелотворних, квалитетних и јефтиних основних лијекова и вакцина за све.

- 3.9 До краја 2030. године битно смањити број смртних случајева и обољења од опасних хемикалија, односно од загађења и контаминације ваздуха, воде и земљишта.
- 3.a Појачати примјену „Оквирне конвенције Свјетске здравствене организације о контроли дувана“ у свим земљама, на одговарајући начин.
- 3.b Подржати истраживања и развој вакцина и лијекова за заразне и незаразне болести које примарно погађају земље у развоју, обезбиједити доступност економски прихватљивих основних лијекова и вакцина (у складу са „Декларацијом из Дохе о Споразуму о трговинским аспектима права интелектуалне имовине (TRIPS⁶) и јавном здрављу“, којом се потврђује право земаља у развоју да у потпуности користе одредбе „Споразума о трговинским аспектима права интелектуалне имовине“ које се односе на флексибилност у погледу заштите јавног здравља) и, посебно, обезбјеђивати универзалну доступност лијекова.
- 3.c Значајно повећати финансирање у области здравства, као и регрутовање, развијање, обучавање и задржавање здравствених радника у земљама у развоју, посебно у најнеразвијенијим земљама и малим острвским државама у развоју.
- 3.d Ојачати капацитете свих земаља, а посебно земаља у развоју, за рано упозоравање, смањивање ризика и управљање глобалним здравственим ризицима и ризицима у државама чланицама.

Циљ 4. Обезбиједити инклузивно и квалитетно образовање и промовисати могућности цјеложивотног учења

КВАЛИТЕТНО ОБРАЗОВАЊЕ⁷

- 4.1 До краја 2030. године обезбиједити да све дјевојчице и дјечаци заврше бесплатно, једнако и квалитетно основно и средње образовање које води ка релевантним и дјелотворним исходима учења.
- 4.2 До краја 2030. године обезбиједити да све дјевојчице и дјечаци имају приступ квалитетном развоју у раном дјетињству, бризи и предшколском образовању како би се припремили за основно образовање.
- 4.3 До краја 2030. године обезбиједити једнаку доступност економски прихватљивог и квалитетног техничког, стручног и терцијарног образовања, укључујући универзитетско, за све жене и мушкарце.

⁶ https://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/intel2_e.htm

⁷ <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg4>

- 4.4 До краја 2030. године знатно повећати број младих и одраслих који имају релевантне вјештине, између осталог и техничке и стручне, за запослење, пристојне послове и предузетништво.
- 4.5 До краја 2030. године елиминисати родну неједнакост у образовању и обезбиједити једнак приступ свим нивоима образовања и стручним обукама за рањиве групе, укључујући лица са инвалидитетом, старосједилачко становништво и дјецу у рањивим ситуацијама.
- 4.6 До краја 2030. године обезбиједити да сви млади и знатан број одраслих (и мушкараца и жена) постигну језичку и нумеричку писменост.
- 4.7 До краја 2030. године обезбиједити да сви ученици стекну знања и вјештине потребне да се унаприједи одрживи развој, између осталог и путем едукације за одрживи развој и одрживе стилове живота, људска права, родну равноправност, као и за промовисање културе мира и ненасиља, припадности глобалној заједници и поштовања културне разноврсности и доприноса културе одрживом развоју.
- 4.a Изградити и побољшати образовне објекте који су прилагођени дјеци, лицима са инвалидитетом и родним разликама, те обезбиједити безбједна, ненасилна, инклузивна и дјелотворна окружења за учење за све.
- 4.b До краја 2020. године на глобалном нивоу знатно проширити број стипендија које су доступне земљама у развоју, посебно најнеразвијенијим земљама, малим острвским државама у развоју и афричким земљама, за похађање вишег образовања у развијеним земљама и осталим земљама у развоју, укључујући стручну обуку и информационе и комуникационе технологије, као и техничке, инжењерске и научне програме.
- 4.c До краја 2030. године знатно повећати број квалификованих учитеља, између осталог и кроз међународну сарадњу за обуку учитеља у земљама у развоју, посебно у најнеразвијенијим земљама и малим острвским државама у развоју.

Циљ 5. Постићи родну равноправност и оснаживати све жене и дјевојчице

РОДНА РАВНОПРАВНОСТ⁸

- 5.1 Окончати свуда и све облике дискриминације против свих жена и дјевојчица.
- 5.2 Елиминисати све облике насиља над женама и дјевојчицама у јавној и приватној сфери, укључујући трговину људима, односно сексуалну експлоатацију и друге облике експлоатације.

⁸ <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg5>

- 5.3 Елиминисати све штетне праксе као што су дјечији, рани и насилни бракови и обрезивање женских гениталија.
- 5.4 Препознати и врједновати неплаћено старање и рад у домаћинству кроз обезбјеђивање јавних услуга, инфраструктуре и политике социјалне заштите те кроз промовисање заједничке одговорности у домаћинству и породици, на начин који је прикладан у одговарајућој држави.
- 5.5 Осигурати да жене у потпуности и дјелотворно учествују и имају једнаке могућности да учествују у руковођењу на свим нивоима доношења одлука у политичком, привредном и јавном животу.
- 5.6 Осигурати универзалну доступност полног и репродуктивног здравља и репродуктивних права, како је договорено у складу са „Програмом акције Међународне конференције о становништву и развоју“⁹ и „Пекиншком платформом за акцију“¹⁰, односно са документима који су настали као резултат њихових прегледних конференција.
- 5.a Спровести реформе како би жене добиле једнака права на економске ресурсе, као и приступ власништву и контроли над земљиштем и осталим облицима имовине, финансијским услугама, наслједству и природним ресурсима, у складу са законима у државама чланицама.
- 5.b Повећати употребу иновативних технологија, посебно информационе и комуникационе технологије, ради промовисања оснаживања жена.
- 5.c Усвојити и оснажити исправне политике и извршно законодавство за промовисање родне равноправности и оснаживања свих жена и дјевојчица на свим нивоима.

Циљ 6. Обезбиједити санитарне услове и приступ питкој води за све

ЧИСТА ВОДА И САНИТАРНИ УСЛОВИ¹¹

- 6.1 До краја 2030. године постићи универзалан и једнак приступ безбједној и економски прихватљивој питкој води за све.
- 6.2 До краја 2030. године постићи адекватан и једнак приступ санитарним и хигијенским условима за све, као и окончање праксе обављања дефекације на отвореном, уз обраћање посебне пажње на потребе жена и дјевојчица, односно оних у рањивим ситуацијама.
- 6.3 До краја 2030. године унаприједити квалитет воде тако што ће се смањити загађење, елиминисати расипање и на најмању могућу мјери свести испуштање опасних хемикалија и

⁹ <https://www.unfpa.org/publications/international-conference-population-and-development-programme-action#>

¹⁰ <http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/>

¹¹ <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg6>

материјала, преполовити удио непрочишћених отпадних вода и знатно повећати рециклирање и безбједну поновну употреба на глобалном нивоу.

- 6.4 До краја 2030. године битно повећати ефикасност коришћења воде у свим секторима и осигурати одрживу експлоатацију воде и снабдијевање водом како би се одговорило на несташицу воде и у знатној мјери смањио број људи који се суочавају са несташицом воде.
- 6.5 До краја 2030. године примијенити интегрисано управљање водним ресурсима на свим нивоима, између осталог и кроз прекограничну сарадњу, ако је то потребно.
- 6.6 До краја 2020. године заштитити и обновити екосистеме повезане са водом, укључујући планине, шуме, плавна земљишта, ријеке, водоноснике и језера.
- 6.a До краја 2030. године проширити међународну сарадњу са земљама у развоју и подршку тим земљама у стварању капацитета за активности и програме везане за воду и санитарне услове, укључујући прикупљање воде, десалинацију, ефикасно коришћење воде, третман отпадних вода, рециклирање и технологије поновне употребе воде.
- 6.b Подржати и појачати учешће локалних заједница у унапређивању управљања водом и санитарним условима.

Циљ 7. Осигурати приступ доступној, поузданој, одрживој и модерној енергији за све

ПРИСТУПАЧНА ЕНЕРГИЈА ИЗ ЧИСТИХ ИЗВОРА¹²

- 7.1 До краја 2030. године осигурати универзални приступ економски прихватљивим, поузданим и модерним енергетским услугама.
- 7.2 До краја 2030. године повећати одрживост удјела обновљиве енергије у глобалном енергетском миксу.
- 7.3 До краја 2030. године удвостручити глобалну стопу унапређења енергетске ефикасности.
- 7.a До краја 2030. године унаприједити међународну сарадњу како би се олакшао приступ истраживању и технологији чисте енергије, укључујући обновљиву енергију, енергетску ефикасност и напредну и чистију технологију фосилних горива и промовисати инвестирање у енергетску инфраструктуру и технологију чисте енергије.
- 7.b До краја 2030. године проширити инфраструктуру и унаприједити технологију за снабдијевање свих корисника услугама модерне и одрживе енергије у земљама у развоју, а посебно у најнеразвијенијим земљама и малим острвским државама у развоју.

¹² <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg7>

Циљ 8. Промовисати инклузиван и одржив економски раст, запосленост и достојанствен рад за све

ДОСТОЈАНСТВЕН РАД И ЕКОНОМСКИ РАСТ¹³

- 8.1 Одржати економски раст по глави становника у складу са условима у државама чланицама, а у најнеразвијенијим земљама одржати раст бруто домаћег производа на нивоу од најмање 7 одсто годишње.
- 8.2 Постићи више нивое економске продуктивности преко диверзификације, технолошких унапређења и иновација, између осталог и фокусирајући се на радно интензивне и високо профитабилне секторе.
- 8.3 Промовисати развојно оријентисане политике које подржавају производне активности, стварање пристојних послова, предузетништво, креативност и иновативност и подстицати формално оснивање и раст микропредузећа, односно малих и средњих предузећа, између осталог и кроз приступ финансијским услугама.
- 8.4 Прогресивно унаприједити, до краја 2030. године, глобалну ефикасност ресурса у потрошњи и производњи и уложити напоре да се економски раст раздвоји од деградације животне средине у складу са 10-годишњим оквиром програма који се односе на одрживу потрошњу и производњу, уз водећу улогу развијених земаља.
- 8.5 До краја 2030. године постићи пуну и продуктивну запосленост и достојанствен рад за све жене и мушкарце, што обухвата и младе људе и лица са инвалидитетом, као и исту плату за рад једнаке вриједности.
- 8.6 До краја 2020. године битно смањити удио младих који нису запослени нити су у процесу образовања, односно обуке.
- 8.7 Преузети непосредне и дјелотворне мјере како би се окончали присилни рад, модерни облици ропства и трговина људима, обезбиједила забрана и елиминисали најгори облици дјечијег рада, укључујући регрутовање и коришћење дјеце војника, као и како би се до 2025. године окончао дјечији рад у свим његовим облицима.
- 8.8 Заштитити радна права и промовисати безбједно и сигурно радно окружење за све раднике, укључујући раднике мигранте, а посебно жене мигранте, и оне који раде опасне послове.
- 8.9 До краја 2030. године осмислити и примјенити политике за промовисање одрживог туризма који креира радна мјеста и промовише локалну културу и производе.
- 8.10 Јачати капацитете домаћих финансијских институција како би се подстицала и ширила доступност банкарских, осигуравајућих и финансијских услуга за све.

¹³ <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg8>

- 8.a Повећати подршку на основу „Помоћи за трговину“ за земље у развоју, посебно за најнеразвијеније земље, између осталог и преко „Унапријеђеног интегрисаног оквира за питања трговинско-техничке помоћи најнеразвијенијим земљама“¹⁴.
- 8.b До краја 2020. године развити и операционализовати глобалну стратегију за запошљавање младих и примијенити „Глобални пакт о запошљавању“¹⁵ Међународне организације рада.

Циљ 9. Изградити прилагодљиву инфраструктуру, промовисати одрживу индустријализацију и подстицати иновативност

ИНДУСТРИЈА, ИНОВАЦИЈЕ И ИНФРАСТРУКТУРА¹⁶

- 9.1 Развити квалитетну, поуздану, одрживу и прилагодљиву инфраструктуру, укључујући регионалну и међуграничну инфраструктуру, како би се подржали економски развој и људско благостање, са фокусом на економски прихватљивом и једнаком приступу за све.
- 9.2 Промовисати инклузивну и одрживу индустријализацију и, до краја 2030. године, значајно повећати удио индустрије у стопи запослености и бруто домаћем производу, у складу са условима у државама чланицама, а у најнеразвијенијим земљама удвостручити њен удио.
- 9.3 Повећати приступ малих индустријских и осталих предузећа финансијским услугама, посебно у земљама у развоју, што обухвата и повољне кредите, и повећати њихову интеграцију у ланце вриједности и у тржишта.
- 9.4 До краја 2030. године унаприједити инфраструктуру и прилагодити индустрије како би постале одрживе, уз већу ефикасност у коришћењу ресурса и шире усвајање чистих и еколошки исправних технологија и индустријских процеса, при чему све земље предузимају активности у складу са својим капацитетима.
- 9.5 Проширити научна истраживања, унаприједити технолошке капацитете индустријских сектора у свим земљама, а посебно у земљама у развоју, што подразумева да се, до краја 2030. године, подстичу иновације и да се број запослених у области истраживања и развоја на милион људи знатно повећа, као и да се повећа јавна и приватна потрошња на истраживање и развој.
- 9.a Олакшати развој одрживе и прилагодљиве инфраструктуре у земљама у развоју кроз унапређивање финансијске, технолошке и техничке подршке афричким земљама, најнеразвијенијим земљама, земљама у развоју које немају излаз на море и малим острвским државама у развоју.

¹⁴ https://www.wto.org/english/tratop_e/devel_e/teccop_e/if_e.htm

¹⁵ <http://www.ilo.org/jobspact/lang--en/index.htm>

¹⁶ <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg1>

- 9.b Подржати развој домаће технологије, истраживања и иновација у земљама у развоју, између осталог и тако што ће се обезбиједити погодно окружење у погледу политика за, уз остало, индустријску диверзификацију и додавање вриједности добрима.
- 9.c Значајно повећати приступ информационим и комуникационим технологијама и уложити напоре да се обезбиједи универзални и економски прихватљив приступ интернету у најнеразвијенијим земљама до 2020. године.

Циљ 10. Смањити неједнакост између и унутар држава

СМАЊЕЊЕ НЕЈЕДНАКОСТИ¹⁷

- 10.1 До краја 2030. године прогресивно постићи и одржати раст дохотка доњих 40 одсто становништва по стопи вишој од просјека у државама чланицама.
- 10.2 До краја 2030. године оснажити и промовисати социјалну, економску и политичку инклузију свих, без обзира на старост, пол, инвалидност, расу, етничку припадност, поријекло, религију или економски односно неки други статус.
- 10.3 Осигурати једнаке могућности и смањити неједнакости у резултатима, између осталог и тако што ће се елиминисати дискриминаторски закони, политике и праксе и што ће се, у том погледу, промовисати прикладно законодавство, политике и активности.
- 10.4 Усвојити политике, посебно фискалну политику и политике у области плата и социјалне заштите, и прогресивно постићи већу равноправност.
- 10.5 Унаприједити прописе и праћење глобалних финансијских тржишта и институција те појачати примјену тих прописа.
- 10.6 Осигурати да земље у развоју буду боље представљене и да се чује њихов глас у процесу доношења одлука у глобалним међународним економским и финансијским институцијама како би се створиле дјелотворније, кредибилније, одговорније и легитимније институције.
- 10.7 Олакшати уређену, безбједну, редовну и одговорну миграцију и мобилност људи, између осталог и кроз примјену планираних и добро вођених миграционих политика.
- 10.a Примјењивати принцип специјалног и диференцијалног третмана за земље у развоју, посебно за најнеразвијеније земље, у складу са споразумима Свјетске трговинске организације.
- 10.b Подстицати званичну развојну помоћ и финансијске токове, па и директне стране инвестиције, за државе у којима постоји највећа потреба, а посебно за најнеразвијеније

¹⁷ <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg1>

земље, афричке земље, мале острвске државе у развоју и земље у развоју које немају излаз на море, у складу са плановима и програмима који постоје у државама чланицама.

- 10.c До краја 2030. године снизити на мање од 3 одсто трансакционе трошкове за дознаке миграната и елиминисати токове дознака са трошковима вишим од 5 одсто.

Циљ 11. Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбједним, прилагодљивим и одрживим

ОДРЖИВИ ГРАДОВИ И ЗАЈЕДНИЦЕ¹⁸

- 11.1 До краја 2030. године осигурати да сви имају приступ адекватном, безбједном и економски прихватљивом смјештају и основним услугама те унаприједити услове у нехигијенским насељима.
- 11.2 До краја 2030. године омогућити приступ безбједним, економски прихватљивим, приступачним и одрживим транспортним системима за све, унапређујући безбједност на путевима, прије свега проширивањем обима јавног превоза, уз обраћање посебне пажње на потребе оних који се налазе у рањивим ситуацијама, жена, дјеце, лица са инвалидитетом и старијих лица.
- 11.3 До краја 2030. године у свим земљама унаприједити инклузивну и одрживу урбанизацију и капацитете за партиципативно, интегрисано и одрживо планирање људских насеља и за управљање њима.
- 11.4 Појачати напоре да се заштити и обезбиједи свјетска културна и природна баштина.
- 11.5 До краја 2030. године значајно смањити број смртних случајева и број угрожених људи те знатно смањити економске губитке до којих доводе елементарне непогоде, између осталог и оне повезане са водом, усмјеравајући пажњу на заштиту сиромашних и оних у рањивим ситуацијама.
- 11.6 До краја 2030. године смањити негативан утицај градова на животну средину мјерен по глави становника, између осталог и тако што ће се посебна пажња посветити квалитету ваздуха и управљању отпадом на општинским и другим нивоима.
- 11.7 До краја 2030. године омогућити универзални приступ безбједним, инклузивним и приступачним зеленим и јавним површинама, посебно за жене и дјецу, старија лица и лица са инвалидитетом.

¹⁸ <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg11>

- 11.a Подржати позитивне економске, социјалне и еколошке везе између урбаних, периферних урбаних и руралних области оснаживањем планирања развоја на нивоу држава чланица и на регионалном нивоу.
- 11.b До краја 2020. године знатно повећати број градова и људских насеља који усвајају и примјењују интегрисане политике и планове у смислу инклузије, ефикасности ресурса, ублажавања климатских промјена и прилагођавања климатским промјенама, отпорности на елементарне непогоде, односно који развијају и реализују, у складу са Сендаи оквиром за смањење ризика од катастрофа 2015-2030, свеобухватно управљање ризицима од елементарних непогода на свим нивоима.
- 11.c Подржати најнеразвијеније земље, између осталог и кроз финансијску и техничку помоћ, у изградњи одрживих и прилагодљивих зграда за које се користе локални материјали.

Циљ 12. Обезбиједити одрживе облике потрошње и производње

ОДГОВОРНА ПОТРОШЊА И ПРОИЗВОДЊА¹⁹

- 12.1 Примењени 10-годишњи оквир програма за одрживу потрошњу и производњу, у коме ће учествовати све земље, а развијене земље ће преузети руководећу улогу, узимајући у обзир степен развоја и капацитете земаља у развоју.
- 12.2 До краја 2030. године постићи одрживо управљање и ефикасно коришћење природних ресурса.
- 12.3 До краја 2030. године глобално преполовити бацање хране по глави становника на нивоу малопродаје и потрошача те смањити губитке у храни у производњи и ланцима снабдијевања, што обухвата и губитке који настају после жетве.
- 12.4 До краја 2020. године постићи еколошки исправно управљање хемикалијама и свим облицима отпада током читавог њиховог употребног циклуса, у складу са договореним међународним оквирима, и значајно смањити њихово испуштање у ваздух, воду и земљиште како би се што више умањили њихови негативни утицаји на здравље људи и животну средину.
- 12.5 До краја 2030. године значајно смањити генерисање отпада тако што ће се спрјечавати или смањивати његово генерисање, односно тако што ће се отпад прерађивати и поново употребљавати.
- 12.6 Подстицати компаније, посебно велике и међународне компаније, да усвоје одрживе праксе и да интегришу информације о одрживости у свој циклус извјештавања.

¹⁹ <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg12>

- 12.7 Промовисати праксе јавних набавки које су одрживе, у складу са политикама и приоритетима у државама чланицама.
- 12.8 До краја 2030. године осигурати да људи свуда имају релевантне информације и свијест о одрживом развоју и природним стиливима живота.
- 12.a Подржати земље у развоју да јачају своје научне и технолошке капацитете како би се кретале у правцу одрживијих облика потрошње и производње.
- 12.b Развијати и примјењивати алате за праћење утицаја одрживог развоја на одрживи туризам који ствара радна мјеста и промовише локалну културу и производе.
- 12.c Свести на разумну мјеру недјелотворне субвенције за фосилна горива којима се подстиче расипна потрошња отклањањем тржишних деформација, у складу са околностима у државама чланицама, између осталог и кроз реструктурирање система опорезивања и фазно укидање штетних субвенција тамо гдје оне постоје како би дошао до изражаја њихов утицај на животну средину, узимајући у обзир у потпуности специфичне потребе и услове земаља у развоју и свдећи на најмању мјеру могуће негативне утицаје на њихов развој на начин којим се штите сиромашни и погођене заједнице.

Циљ 13. Предузети хитну акцију у борби против климатских промјена и њених посљедица²⁰

ОЧУВАЊЕ КЛИМЕ²¹

- 13.1 Оснажити прилагодљивост и адаптивни капацитет на ризике повезане са климатским условима и природним катастрофама у свим земљама.
- 13.2 Интегрисати мјере везане за климатске промјене у политике, стратегије и планирање у државама чланицама.
- 13.3 Унаприједити образовање, подизање нивоа свијести, као и људске и институционалне капацитете у вези са ублажавањем и смањивањем утицаја климатских промјена, односно са прилагођавањем и раним упозоравањем на климатске промјене.
- 13.a Примиијенити обавезу коју су развијене земље потписнице „Оквирне конвенције Уједињених нација о климатским промјенама“ преузеле како би заједно прикупиле 100 милијарди долара годишње до 2020. године из свих извора и тако одговориле на потребе земаља у развоју у контексту значајних активности на ублажавању негативних утицаја

²⁰ Прихватајући да је „Оквирна конвенција Уједињених нација о климатским промјенама“ примарни међународни, међувладин форум за преговарање о облицима глобалног одговора на климатске промјене.
<https://unfccc.int/resource/docs/convkp/conveng.pdf>

²¹ <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg13>

климатских промјена и транспарентности примјене, те у потпуности операционализовати Зелени климатски фонд кроз његову капитализацију, што је прије могуће.

- 13.b Промовисати механизме за подизање капацитета за дјелотворно планирање и управљање у вези са климатским промјенама у најнеразвијенијим земљама, што подразумијева и фокусирање на жене и младе, односно на локалне и маргинализоване заједнице.

Циљ 14. Очувати и одрживо користити океане, мора и морске ресурсе за одрживи развој

ОЧУВАЊЕ ВОДЕНОГ СВИЈЕТА²²

- 14.1 До краја 2025. године спријечити и значајно смањити све врсте загађивања морских ресурса, а посебно оних активности које долазе са копна, укључујући морски шут и загађење нутријената.
- 14.2 До краја 2020. године одрживо управљати морским и обалским екосистемима и заштитити их како би се избјегли значајни негативни утицаји, између осталог и кроз јачање њихове прилагодљивости, и предузети активности за њихову обнову како би океани поново постали здрави и продуктивни.
- 14.3 Свести на најмању мјеру утицаје повећања нивоа киселости океана и бавити се тим проблемом, између осталог и кроз бољу и ширу научну сарадњу на свим нивоима.
- 14.4 До краја 2020. године дјелотворно регулисати експлоатацију рибе и окончати прекомјерни риболов, као и незаконит, непријављен и нерегулисан риболов, односно деструктивне рибарске праксе, и примјенити научно засноване планове управљања како би се обновили залихе риба у најкраћем могућем року, бар до нивоа на којима се може произвести максимални одрживи принос који је одређен њиховим биолошким карактеристикама.
- 14.5 До краја 2020. године очувати најмање 10 одсто обалских и морских области, у складу са законима у државама чланицама међународним правом и на основу најбољих постојећих научних информација.
- 14.6 До краја 2020. године забранити одређене облике субвенција за рибарство које доводе до стварања превеликог капацитета рибара и прекомјерног изловљавања рибе, укинути субвенције које доприносе незаконитом, непријављеном и нерегулисаном риболову и уздржати се од увођења нових сличних субвенција, уз свијест да одговарајући и дјелотворни специјални и диференцијални третмани за земље у развоју и најнеразвијеније земље треба да буду интегрални дио преговора Свјетске трговинске организације у вези са субвенцијама за рибарство.²³

²² <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg14>

²³ Узимајући у обзир текуће преговоре Свјетске трговинске организације, Развојну агенду из Дохе и Министарски мандат из Хонг Конга.

- 14.7 До краја 2030. године увећати економску корист за мале острвске државе у развоју и најнеразвијеније земље на основу одрживог коришћења морских ресурса, између осталог и преко одрживог управљања рибарством, водопривредом и туризмом.
- 14.a Повећати научно знање, развити истраживачке капацитете и преносити поморску технологију, узимајући у обзир „Критеријуме и смјернице Међувладине океанографске комисије за пренос поморске технологије“, како би се побољшало здравље океана и унаприједио допринос морског биодиверзитета развоју земаља у развоју, посебно малих острвских држава у развоју и најнеразвијенијих земаља.
- 14.b Обезбиједити приступ морским ресурсима и тржиштима за мале професионалне рибаре.
- 14.c Осигурати пуну примјену међународног права, онако како то предвиђа „Конвенција Уједињених нација о поморском праву“ за земље потписнице, између осталог, гдје је то примјењиво, и постојећих регионалних и међународних планова за очување и одрживо коришћење океана и њихових ресурса.

Циљ 15. Одрживо управљати шумама, сузбити дезертификацију, зауставити и преокренути деградацију земљишта и спријечити уништавање биодиверзитета

ОЧУВАЊЕ ЖИВОТА НА ЗЕМЉИ²⁴

- 15.1 До краја 2020. године осигурати очување, обнову и одрживо коришћење копнених слатководних екосистема и њиховог окружења, посебно шума, мочварног земљишта, планина и исушеног земљишта, у складу са обавезама према међународним споразумима.
- 15.2 До краја 2020. године промовисати имплементацију одрживог управљања свим врстама шума, зауставити крчење шума, обновити уништене шуме и знатно повећати пошумљавање на глобалном нивоу.
- 15.3 До краја 2020. године борити се против дезертификације, обнављати деградирано земљиште и тло, укључујући земљиште под утицајем дезертификације, суша и поплава, и тежити да се у свијету неутрализује деградација земљишта.
- 15.4 До краја 2030. године осигурати очување планинских екосистема, укључујући њихов биодиверзитет, како би се њихови капацитети унаприједили тако да пружају корист која има суштински значај за одрживи развој.
- 15.5 Предузети хитне и значајне активности за смањивање деградације природних станишта, зауставити губитак биодиверзитета и, до краја 2020. године, заштитити угрожене врсте и спријечити њихово изумирање.

²⁴ <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg16>

- 15.6 Осигурати праведну и једнаку распоdjелу користи која проистиче из коришћења генетских ресурса и промовисати одговарајући приступ таквим ресурсима.
- 15.7 Предузети хитне активности како би се окончали криволов и трговина заштићеним животињским и биљним врстама и бавити се питањима потражње и понуде незаконитих производа израђених од дивљих животиња.
- 15.8 До краја 2020. године увести мјере како би се спријечио и значајно умањио утицај инвазивних страних врста на копнене и водне екосистеме те контролисати или искоријенити приоритетне врсте.
- 15.9 До краја 2020. године интегрисати вриједности екосистема и биодиверзитета у планирање, развојне процесе, стратегије за смањење сиромаштва и извјештаје у државама чланицама и на локалном нивоу.
- 15.a Мобилисати и значајно повећати финансијска средства из свих извора ради очувања и одрживог коришћења биодиверзитета и екосистема.
- 15.b Мобилисати значајна средства из свих извора и на свим нивоима како би се финансирало одрживо управљање шумама и пружили одговарајући подстицаји земљама у развоју за унапређење таквог управљања, укључујући очување и пошумљавање.
- 15.c Унаприједити глобалну подршку напорима који се улажу у борбу против криволова и трговине заштићеним врстама, укључујући повећање капацитета локалних заједница да траже одрживе могућности за живот.

Циљ 16. Промовисати мирољубива и инклузивна друштва за одрживи развој, обезбиједити приступ правди за све и изградити ефикасне, поуздане и инклузивне институције на свим нивоима

МИР, ПРАВДА И СНАЖНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ²⁵

- 16.1 Свуда значајно смањити све облике насиља и са њима повезане стопе смртних случајева.
- 16.2 Окончати злоупотребу и експлоатацију дјеце, трговину дјецом и све облике насиља и тортуре над дјецом.
- 16.3 Промовисати владавину права у државама чланицама и на међународном нивоу и свима осигурати једнак приступ правди.

²⁵ <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg17>

- 16.4 До краја 2030. године значајно смањити незаконите токове новца и оружја, побољшати проналажење и враћање украдене имовине и борити се против свих облика организованог криминала.
- 16.5 Значајно смањити корупцију и подмићивање у свим њиховим појавним облицима.
- 16.6 Развити дјелотворне, одговорне и транспарентне институције на свим нивоима.
- 16.7 Осигурати одговорно, инклузивно, партиципативно и репрезентативно доношење одлука на свим нивоима.
- 16.8 Проширити и повећати учешће земаља у развоју у институцијама глобалног управљања.
- 16.9 До краја 2030. године за све обезбиједити законски идентитет, укључујући регистрацију приликом рођења.
- 16.10 Осигурати јавни приступ информацијама и заштиту основних слобода, у складу са законодавством у државама чланицама и међународним споразумима.
- 16.a Оснажити релевантне институције у државама чланицама, између осталог и преко међународне сарадње, за изградњу капацитета на свим нивоима, посебно у земљама у развоју, ради спрјечавања насиља и борбе против тероризма и криминала.
- 16.b Промовисати и спроводити недискриминаторске законе и политике ради постизања одрживог развоја.

Циљ 17. Учврстити глобално партнерство за одрживи развој

ПАРТНЕРСТВОМ ДО ЦИЉЕВА

Финансије

- 17.1 Појачати мобилизацију домаћих ресурса, између осталог и преко међународне подршке за земље у развоју, како би се унаприједили домаћи капацитети за прикупљање пореза и осталих прихода.
- 17.2 Развијене земље треба у потпуности да примјене своје званичне обавезе у вези са развојном помоћи, између осталог, да дају 0,7 одсто бруто домаћег производа (БДП) у програме званичне развојне помоћи за земље у развоју, од чега 0,15 до 0,20 одсто треба обезбиједити за најнеразвијеније земље.
- 17.3 Мобилисати додатна финансијска средства из вишеструких извора за потребе земаља у развоју.

17.4 Помоћи земљама у развоју да постигну дугорочну одрживост дугова кроз координисане политике усмјерене ка очувању начина за финансирање дугова, отпис дугова и реструктурирање дугова на примјерен начин и бавити се спољним дуговима високо задужених сиромашних земаља како би се умањиле дужничке невоље.

17.5 Усвојити и примијенити планове промовисања инвестирања за најнеразвијеније земље.

Технологија

17.6 Унаприједити сарадњу Сјевер–Југ, Југ–Југ и триангуларну регионалну и међународну сарадњу у области науке, технологије и иновација, као и приступ овим областима, и унаприједити дијељење знања према узајамно договореним условима, између осталог и кроз унапређену координацију у оквиру постојећих механизма, а посебно на нивоу Уједињених нација, као и кроз глобалне механизме управљања технологијама када је тако договорено.

17.7 Промовисати развој, пренос и ширење еколошки исправних технологија у земље у развоју на позитивним основама, укључујући концесионалне и преференцијалне основе, а према узајамном договору.

17.8 До краја 2017. године у потпуности операционализовати технолошке банке и механизам за изградњу капацитета у најнеразвијенијим земљама у области науке, технологије и иновација те унаприједити коришћење иновативних технологија, а посебно информационе и комуникационе технологије.

Изградња капацитета

17.9 Унаприједити међународну подршку за примјену дјелотворне и циљане изградње капацитета у земљама у развоју како би се у државама чланицама подржали планови за примјену свих циљева одрживог развоја, између осталог и кроз сарадњу Сјевер–Југ и Југ–Југ, односно кроз триангуларну сарадњу.

Трговина

17.10 Промовисати универзални, заснован на правилима, отворен, недискриминаторски и правичан мултилатерални систем размјене под окриљем Свјетске трговинске организације, између осталог и преко закључивања преговора у оквиру њене „Развојне агенде из Дохе“.

17.11 До краја 2020. године значајно повећати нивое извоза земаља у развоју, посебно у циљу удвостручавања удјела најнеразвијенијих земаља у свјетском извозу.

17.12 Остварити благовремену и трајну примјену тржишних приступа без царина и квота за све најнеразвијеније земље у складу са одлукама Свјетске трговинске организације, између осталог и тако што ће се обезбиједити да преференцијална правила о поријеклу која се примјењују на увоз из најнеразвијенијих земаља буду транспарентна и једноставна, односно да олакшавају приступ тржиштима.

Системска питања
Кохерентност институција и политика

- 17.13 Унаприједити глобалну макроекономску стабилност, између осталог и кроз координацију политика, односно кохерентност политика.
- 17.14 Унаприједити кохерентност политика за потребе одрживог развоја.
- 17.15 Поштовати област и вођство политика сваке земље како би се успоставиле и примјењивале политике усмјерене ка искорјењивању сиромаштва и постизању одрживог развоја.

Вишестрана партнерства

- 17.16 Унаприједити глобално партнерство за постизање одрживог развоја, употпуњено вишестраним партнерствима која мобилишу и дијеле знања, стручност, технологију и финансијска средства, како би се пружила подршка за постизање циљева одрживог развоја у свим земљама, а посебно у земљама у развоју.
- 17.17 Подржати и промовисати дјелотворна јавна и јавно-приватна партнерства, односно партнерства цивилног друштва, градећи их на искуствима и стратегијама проналажења ресурса за партнерства.

Подаци, праћење и одговорност

- 17.18 До краја 2020. године унаприједити подршку за изградњу капацитета земаља у развоју, укључујући најнеразвијеније земље и мале острвске државе у развоју, како би се значајно повећала доступност висококвалитетних, благовремених и поузданих података разврстаних по доходу, полу, старости, раси, етничкој припадности, миграторном статусу, инвалидности, географској локацији и осталим карактеристикама које су релевантне у датим контекстима у државама чланицама.
- 17.19 До краја 2030. године надоградити постојеће иницијативе како би се развила мјерила напретка у одрживом развоју, комплементарно мјерењу бруто домаћег производа, те подржати стварање капацитета који се тичу статистичких података у земљама у развоју.

